

NS-barn og fortrengninger

Off. m. 27/11. 12

Av Olav Engen,
høyskolelektor, Bergen

I **Aftenposten 7.11.** skriver Ole Wilhelm Klüwer om NS-barnas to konkurrerende foreninger, under tittelen «Nazisme i arv». Det ærlige og velmente NRK-programmet i «Brennpunkt» 31.10., og presentasjonen på NRKs Internett-sider, fremmet noen klišéaktige forestillinger: «NS-barna har båret på en hemmelig skam hele livet», «barna skal ikke lide for foreldrenes valg», osv., men siden de altså er uskyldige, kan de nå trygt stå frem uten å skamme seg lenger. Betingelsen er visstnok, ifølge Klüwer og hans «Foreningen av norske NS-barn», at de ikke skal pirke i det historiske dramaet de ufrivillig ble en del av, slik som enkelte deltagere i «Vennetreff» gjør. Ved forskjellige anledninger har Klüwer, hans drabant Eystein Eggen og andre hevdet at «Vennetreff» har en politisk agenda, prøver å rehabilitere «nazismen», utnevne foreldrene til helter og lignende.

Heltedyrking blir det likevel. De som planla og gjennomførte landssvikoppgjøret, muligens ut fra en marxistisk forestilling om klassefiender som måtte renses vekk, blir tildelt en glorie av ufeilbarlighet. Og det enda det erklærte prinsippet om økonomisk ruinerings, sosial utstøtelse o.l. i høy grad ville ramme familier og barn.

Eystein Eggen følger oppskriften et stykke på vei, men hans interesse for historie lar seg ikke temme. Hans essay om «familiefortrengninger» er

så vidt vites ikke trykt, men finnes både på Klüwers hjemmeside og hos Volapük. Vi får vite at fortrengninger ikke bare sitter hos gamle NS-folk som har påført sine barn traumer ved å hemmeligholde sin dystre fortid. Både i dette essayet og i sin bok «Gutten fra Gimle» påviser Eggen at det blant nasjonalistiske bønder ikke var noen forskjell i politisk grunnsyn mellom dem som gikk inn i NS, og dem som ikke gjorde det. Det er den siste kategorien som fortrenger, og som i ettertid ofte dikter opp en «antinazisme» som det ikke er dekning for. Eggen nevner flere kostelige eksempler, bl.a. bestefaren Eystein, og en onkel som i 1970-årene vandret rundt på Blindern iført bukkeskjegg og Mao-lue, skrev marxistiske dikt og illuderte gammel motstandskjempe fra Østerdalen.

Her foreligger to muligheter: Var NS-bøndene like uskyldige som de som lot være å melde seg inn, eller var «storbøndene» fascister, som burde vært sendt til et fysisk eller åndelig Sibir alle sammen? For dem som vil opprettholde status quo, er begge muligheter problematiske. Den første utvanner nazismebegrepet: NS kunne ikke være så ille når så mye bra folk sympatiserte eller sluttet seg til. Den andre vil øke antallet «forrædere», som allerede er ganske høyt i forhold til land det er naturlig å sammenligne med. Da kan det være greit med noen fortrengningsmekanismer slik at man unngår å ta standpunkter som føles ubehagelige!